

مجموعه مقالات همایش ملی ادبیات پایدار

(جلد چهارم)

با امتیاز علمی-پژوهانی

ذیل کنگره هشت هزار شهید استان گلستان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه گیلان

سرشناسه: همایش ملی ادبیات پایداری (نخستین: ۱۳۹۵: گیلان)
عنوان و نام پدیدآور: مجموعه مقالات همایش ملی ادبیات پایداری / محمود رنجبر؛ به
سمت اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان گیلان؛ [به سفارش] دانشکده ادبیات
و علوم انسانی دانشگاه گیلان.

مشخصات نشر: تهران، صریر، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۴ ج ۱۴/۵*۲۱/۵ س.م.

شابک: ۱۱۰۰۰۰۰ ریال (دوره) ۴-۲۱۰-۳۳۱-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیفا

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷-۱۳۵۹ -- ادبیات و جنگ -- کنگره‌ها

موضوع: Literature and the war -- ۱۹۸۸-۱۹۸۰ -- Iran-Iraq war
Congresses

موضوع: جنگ و ادبیات -- کنگره

موضوع: War and literature -- Congresses

شناسه افزوده: رنجبر، محمود، ۱۳۵۸

شناسه افزوده: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، اداره کل حفظ آثار و نشر

ارزش‌های دفاع مقدس گیلان

شناسه افزوده: دانشگاه گیلان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

شناسه افزوده: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، نشر صریر

رده بندی کنگره: PIR ۳۵۳۴ ج ۸-۹ ۱۳۹۵

رده بندی دیویی: ۸۳۵۸/۰۸

شماره کتابشناسی ملی: ۴۵۶۰۸۲۹

مجموعه مقالات همایش ملی ادبیات پایداری (چهار جلد)

محمود رنجبر

ناشر: صریر

به همت اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس گیلان

طراح جلد: مرتضی طاهری

صفحه آرا: مرتضی طاهری

نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۵

تعداد صفحات: ۵۵۶ / شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۴-۲۱۰-۳۳۱-۶۰۰-۹۷۸

قیمت دوره چهار جلدی: ۱۱۰۰۰۰۰ ریال

نشانی: رشت/ بلوار شهید بهشتی/ نرسیده به فلکه‌ی گاز/ جنب خبرگزاری

جمهوری اسلامی ایران/ کد پستی: ۴۱۹۳۸۸۳۹۶۹ / تلفن و نمابر: ۰۱۳۳۳۳۶۵۸۳۷

نشانی پست الکترونیکی: Guilan.defencebook@Gmail.com

فهرست مقالات

- ۶..... شخصیت پردازی در رمان های پایداری با تکیه بر رمان «زارهای زنی به نام بیروت».....
- ۲۰..... مناسبات بینامتنی شعر و ادب با قرآن کریم و تجلی آن در اشعار طاهره صفارزاده.....
- ۴۷..... بررسی بنمایه های اجتماعی ادبیات پایداری در اشعار عباس باقری.....
- ۶۵..... اهمیت و مؤلفه های تاریخی و معنایی دفاع مقدس.....
- ۷۴..... آرکانیسم واژگانی در اشعار بدیع حسن حسینی.....
- ۱۰۰..... مؤلفه های پایداری در مرثیه های سراب ریشه.....
- ۱۲۱..... تحلیل داستان «دا» به صورت روشنفکری و عرفی.....
- ۱۴۵..... تحلیل جامعه شناختی رباعی پایداری به ازجمله.....
- ۱۶۶..... بررسی جامعه شناختی رباعی پایداری کاربست نظریه کنش متقابل نمادین.....
- ۱۸۸..... استعاره های شهید و شهادت در شعر دفاع مقدس بر اساس استعاره مفهومی.....
- ۲۱۲..... «امل قیصر و قصر امل» نقد مضمونی و تطبیقی ادبیات مقاومت در دو شعر.....
- ۲۴۲..... بررسی میزان بازنمایی نقش زنان در ترویج فرهنگ پایداری.....
- ۲۶۰..... کارکردهای عناصر رجز و تهییج در شعر انقلاب و دفاع مقدس.....
- ۲۸۶..... تحلیل شعر روایی «حلیچه» سروده بهروز یاسمی.....
- ۲۹۹..... بررسی شیوه های روایت و زاویه دید در مجموعه داستان «داستان های شهر جنگ».....
- ۳۱۶..... بررسی تطبیقی اسطوره مقاومت در آثار سلمان هراتی و جبرا ابراهیم جبر.....
- ۳۴۶..... تحلیل روان شناختی شخصیت ها در رمان من زنده ام.....
- ۳۶۶..... جلوه های ادبیات دفاع مقدس در اشعار قیصر امین پور.....
- ۳۸۶..... تجلی مهدویت و ظهور در شعر انقلاب اسلامی.....
- ۴۱۸..... جلوه های پایداری در ادب مشروطه با محوریت آثار ملک الشعرای بهار.....
- ۴۳۸..... روایت و گفت وگو در رمان «دختر شینا».....
- ۴۵۷..... بررسی تطبیقی مضامین پایداری در اشعار محمود درویش و طاهره صفارزاده.....
- ۴۸۸..... گفتار امام حسین (ع) و گفتار پایداری.....
- ۵۰۵..... فرامتن اندیشگی (ایدئولوژی) و جلوه های آن در شعر سال های دفاع مقدس.....
- ۵۲۸..... بررسی نمادگرایی در شعر نهضت جنگل.....

شخصیت پردازی در رمان های پایداری با تکیه بر رمان «زارهای زنی به نام بیروت»

رامین محرمی*

سمیه ابراهیمی**

چکیده

ادبیات پایداری، آینه تمام نمای وقایع متعددی است که حیات مادی و معنوی یک ملت را تهدید و یا آن را دستخوش تحولات عمده سیاسی، فرهنگی و اجتماعی می‌نماید. بی تردید، به گونه‌ای که از میان آن ادبیات می‌توان به تاریخ واقعی هر ملتی پی برد، ملتی که برای حفظ حریم شخصی و جمعی خود از هیچ تلاشی دریغ نکرده و جان‌فشانی‌ها و دلاورمردی‌های خود را جاودانه کرده است، بی‌تردید رمان‌های جنگ و پایداری در این جاودانگی نقشی پررنگ داشته‌اند چرا که همان به واسطهٔ حجم زیادش و این که امکان شخصیت‌پردازی را برای نویسندگان فراهم می‌سازد در بازسازی شخصیت‌های واقعی نقش به سزای دارد. از آنجاکه شخصیت و شخصیت‌پردازی از عناصر مهم یک داستان محسوب می‌شود، لذا در این پژوهش، با استناد به منابع کتابخانه‌ای و به روش توصیفی-تحلیلی به بررسی و تحلیل این عنصر مهم به لحاظ اصلی و فرعی بودن شخصیت‌ها نیز ایستاد و پویا بودن آن‌ها، در رمان زارهای زنی به نام بیروت اثر جمال الشیخ پرداخته شده است. در این بررسی روش‌های مختلف شخصیت‌پردازی، تغییر شخصیت‌پردازی مستقیم و غیرمستقیم نیز مشخص شده است و نتایج حاصل از آن‌ها می‌دهد که نویسنده از اکثر شیوه‌های فوق برای پرداخت داستانی شخصیت‌هایش به‌ویژه از روش شخصیت‌پردازی غیرمستقیم بهره برده است.

کلیدواژه‌ها: ادبیات پایداری، ادبیات جنگ، زارهای زنی به نام بیروت، شخصیت‌پردازی، روش‌های شخصیت‌پردازی.

* دانشیار دانشگاه محقق اردبیلی

** دانشجوی کارشناسی ارشد ادبیات پایداری دانشگاه محقق اردبیلی

ادبیات پایداری بستری را فراهم می‌کند تا نویسندگان، دغدغه‌ها و وقایعی ناخوش‌آیندی که بر او و مردمش گذشته است، بازگو کنند به عبارت دیگر «ادبیات مقاومت به مجموعه آثاری اطلاق می‌شود که از زشتی‌ها و بلشتی‌های بیداد داخلی یا تجاوزگر بیرونی، در همه، حوزه‌های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، بازایانی هنری (ادیبانه) سخن می‌گویند. برخی از این آثار، پیش از رخ نمودن فاجعه، برخی در میان جنگ یا پس از محاسن آن به نگارش «تاریخ» آن می‌پردازند.» (شکری، ۱۳۶۶: ۱۰)

در تعریفی دیگر می‌توان به «ادبیات مقاومت، نوعی از ادبیات متعهد و ملتزم است که از دوره مدرن و پیشروان فکری جامعه در برابر آنچه حیات مادی و معنوی آن‌ها را تهدید می‌کند به وجود می‌آید و هدفش جلوگیری از انحراف در ادبیات، شکوفایی و تکامل تدریجی آن است.» (بصری، ۱۳۸۸: ۲۶)

بشر پیوسته در حال جدال با دنیای مدرن و بیرونی بوده است، نیرویی که در حال تهاجم بوده و نیرویی که مدافع بوده است، نتیجه چنین جدالی با پیدایش شاخه‌ای به نام ادبیات جنگ، که زیرمجموعه ادبیات پایداری قرار می‌گیرد، نمود بیشتری پیدا کرد. امروزه تبدیل به یکی از مهم‌ترین ژانرهای ادبی شده است چرا که «نوشتن در مورد جنگ عرصه گسترده‌ای را پیش روی داستان‌نویس قرار می‌دهد، که می‌تواند از طریق ثبت هنرمندانه وقایع، تصویرگر دل‌آوری‌ها، پیکارها، شکست‌ها، پیروزی‌ها و نگارگر عوارض و تبلیغات آن باشد. با بررسی اندیشه‌های در سیر داستان‌نویسی دو قرن اخیر جهان، این نکته روشن می‌شود که ادبیات و داستان‌های کوتاه بسیاری با بهره‌گیری از زمینه رویدادهای جنگی و محاصره‌های قومی که گاه بین دو یا چند کشور، بین اقوام گوناگون از یک ملیت و یا طرفداران دو نحله فکری و عقیدتی صورت گرفته، نوشته شده است.»

(کافی، ۱۳۸۹: ۱۹۰)

رمان زارهای زنی به نام بیروت اثر احساس برانگیز نویسنده لبنانی خانم

حنان الشیخ از جمله این رمان‌های جنگ است که جدال و ستیز درونی قهرمان قصه «آسماهان» را در رابطه با ماندن و یا ترک وطن در اوج جنگ داخلی لبنان به نمایش می‌گذارد، جدالی که در نهایت منجر به ماندن و انتخاب مام وطن می‌شود. «ما آن‌چنان در جنگ خودمان علیه خودمان مشغول شده‌ایم که از وجود سرزمین‌های دیگر و فرهنگ‌های دیگر به کلی غافل مانده‌ایم. درحالی‌که این مجسمه‌های آفریقایی یا مهره‌های شانچ چینی یک‌دفعه متوجه‌مان می‌کند جهان هنوز خیلی بزرگ‌تر از تورات و محسوسات ماست.» (الشیخ، ۱۳۹۰: ۱۷۷)

نویسنده در این رمان تردیدها و امیدهای قهرمان برای بخشیدن معنایی دیگر به زندگی که دچار روزمرگی مفرط شده است، نیز وقایع داستان جهان‌بینی قهرمان را در قالب نامه‌هایی که به اشخاص و اماکن مختلف می‌ریسد به نمایش می‌گذارد. قهرمان در یکی از نامه‌های خود که صراحتاً خطاب به جنگ است با جنگ احساس غریبی می‌کند و آن را عامل اصلی سردرگمی‌های نایل شدن امیدها برای ساختن ساختمانی متناسب با روح و جسم می‌داند. «نه! نمی‌توانم تو را جنگ عزیزم بنامم چون اصلاً تو را نمی‌شناسم... من جنگ را برای این عدم ثبات و این دگرگونی‌ها سرزنش می‌کنم. سر را برای رها شدنم در سرزمین تباه‌شده، بی‌هیچ کورسویی از روشنایی آینده دشنام می‌دهم. تو برنامه مرا برای بنای ساختمانی متناسب با یک زندگی آموختی و سازگاری روح و جسم برهم زدی، خراب کردی.» (الشیخ، ۱۳۹۰: ۱۹۰، ۱۹۲)

«نگاهی به سرتاپای کوه‌های برهنه، مرا برای نامیدن تو به جنگ عزیز راسخ‌تر کرد؛ چون تو واقعیت تخریب و انهدن هستی، تضای تیره و تارت را بر شانه‌های زندگی من فرود آوردی. تو مرا فریب می‌دهی باور کنم از وجود تو چیزی ترشح می‌گردد که باعث نزدیک شدن گرمی و صمیمیت بین انسان‌ها می‌شود.» (همان: ۲۰۵) در جملات فوق این‌حال که با عزم راسخ قهرمان برای ننامیدن جنگ به جنگ عزیز روبه‌رو هستیم، تردید او را برای این‌که جنگ باعث نزدیک شدن انسان‌ها به هم می‌شود نیز می‌بینیم.

در این پژوهش با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، سعی شده است تا به روش توصیفی - تحلیلی عنصر شخصیت و شخصیت‌پردازی و روش‌های آن، در رمان زارهای زنی به نام بیروت مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد.